

Belçika'da müslümanlar tarafından çıkarılan İslâmî muhtevalı bir gazete veya dergi henüz yoktur. Çeşitli defalar haftalık veya aylık dergi çıkarma girişiminde bulunulmuşsa da devamlılığı sağlanamamıştır. Bununla beraber İslâm Kültür Merkezi Matbaası'nda İslâmiyet'i tanıttıcı broşürler, namaz vakit cetveleri, ramazan imsakiyeleri, cep kitapları, Türkçe, Fransızca, Arapça ve Felemenkçe olarak yardımcı ders kitapları basılmaktadır.

İslâm Kültür Merkezi Kütüphanesi yaklaşık 5000 cilt kitaba sahip bulunmaktadır ve hafta boyunca okuyucuların hizmetindedir. Kitap okumayı özendirici en dikkate değer faaliyet, Belçika Türk İslâm Diyanet Vakfı'nca her yıl değişik bölgelerde tertiplenerek konferans ve seminerlerle desteklenen kitap fuarlarıdır. Bu fuarlarda çeşitli kitaplarla sesli ve görüntülü yayınlar sergilenip satılmaktadır.

Henüz Belçika televizyonundan istifade edilememekle birlikte gerek İslâm Kültür Merkezi Radyosu'ndan, gerekse Brüksel içinde ve dışında faaliyette bulunan bazı özel radyolardan Türkçe ve Arapça olarak dinî yayınlar yapılmakta, ramazan ayında sayıları artan bu yayınlar ilgiyle takip edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

M. Ali Kettani, *Muslim Minorities in the World Today*, London 1986, s. 44; Albert Bastenier, "Islam in Belgium: Contradictions and Perspectives", *The New Islamic Presence in Western Europe* (ed. T. Gerholm — Y. G. Lithman), London 1988, s. 133-143; Nasreddin en-Nesâşîbî, "el-Merkezü'l-İslâmî fi Brüksel", *Fayşal*, XVIII, Riyad 1978, s. 91-97.

ALİ RIZA TEMEL

IV. BELÇIKA'DA İSLÂMÎ ARAŞTIRMALAR

Belçika'da İslâmiyat ve şarkiyat çalışmaları Avrupa'nın büyük ülkelerine göre daha geç başlamış, aynı zamanda da sınırlı kalmıştır. Bu alanlarda ancak XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bazı önemli eserlerin verilmeye başlandığı görülmektedir. Lüttich Üniversitesi'nde Arap dili ve edebiyatı okutan V. Chauvin (ö. 1913), daha önce yayımlanmış olan Schnurrer'in *Bibliotheca Arabica* (Hælae 1811) ve Zenker'in *Bibliotheca Orientalis* (I-II, Leipzig 1846-1861) adlı çalışmalarını geliştirerek 1810-1885 yılları arasında Batı'da çıkmış Araplar'la ve Arapça ile ilgili eserlerin bibliyografyasını hazırlamıştır (*Bibliographie des ouvrages Arabes ou relatifs aux Arabes publiés*

dans l'Europe Chrétienne de 1810 à 1885, I-XII, Liège 1892-1922). Belçika'nın ve Batı'nın yetiştirdiği büyük tarihçilerden H. Pirenne (ö. 1935), ekonomi ve ticaret tarihiyle ilgili eserlerin yanı sıra Hz. Muhammed ve Şarlman üzerine de bir kitap yazmış (*Mahomat et Charlemagne*, Bruxelles 1936; *H. Muhammed ve Charlemagne* [trc. M. Ali Kılıçbay], Ankara 1984), Belçika'da yetişen çağdaş şarkiyatçılardan biri olan P. C. G. Ryckmans da (ö. 1969) özellikle Arap dünyasının İslâm öncesi tarihi ve kitâbeleriyle ilgilenip Kudüs'te ve Ortadoğu'nun bazı bölgelerinde araştırmalar yapmıştır. *Le Muséon* dergisinin editörlüğünde de yürütmüş ve çalışmalarının birçoğunu bu dergide yayımlamış olan Ryckmans'ın İslâmiyet öncesi Araplar'ın dinlerine dair de *Les Religions arabes préislamiques* adlı (1947) bir eseri vardır. İlk defa 1929 yılında Institut des Hautes Etudes de Belgique'te Arapça dersleri vermeye başlayan Armand Abel (ö. 1973) Mısır ve İslâm sanatları üzerine olan çalışmalarıyla tanınmıştır. Kahire Üniversitesi'nde de öğretim üyeliği yapan Abel'in İslâm sanatları, Kur'an, müslüman - hıristiyan diyalogu gibi değişik konularda çok sayıda makalesi yayımlanmış bulunmaktadır. Centre Pour l'Etude des Problèmes du Monde Musulman Contemporain'in yöneticiliğini de yapan Abel aynı zamanda *Encyclopedie de l'Islam*'ın yazı kurulu üyesiydi; başka çalışmaları arasında *Le Coran* (Lausanne 1951) ve editörlüğünü yaptığı *Le Monde arabe et musulman* (Bruxelles 1968) zikredilebilir. 1882 yılından bu yana Louvain Katolik Üniversitesi tarafından çıkarılmakta olan *Le Muséon*, 1924 yılından beri Brüksel Üniversitesi tarafından çıkarılmakta olan *Bysantion* ve 1957'den itibaren Centre Pour l'Etude des Problèmes du Monde Musulman Contemporain tarafından çıkarılmakta olan *Correspondance d'Orient*, İslâmiyat ve şarkiyat çalışmalarının yayımlandığı önemli dergilerin başında gelmektedir.

Halen Belçika'da Louvain Katolik Üniversitesi'ne bağlı Institut Orientaliste, yine aynı üniversiteye bağlı Institut Supérieur d'Archéologie et d'Histoire de l'Art ve Brüksel Üniversitesi'ne bağlı Centre Pour l'Etude des Problèmes du Monde Musulman Contemporain gibi kuruluşlarla Gent Üniversitesi Faculté de Letters et de Philosophie Département des Etudes Islamiques'te de Ortadoğu ve İslâm toplumlarıyla ilgili inceleme ve

araştırmalar yapılmaktadır. Ayrıca Brüksel, Liège, Gent ve Louvain üniversitelerinin ilgili bölümlerinde Türk, Arap ve Fars dilleri öğretilmekte, özellikle Ortadoğu üzerine çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmektedir. Brüksel'deki Académie Royale des Sciences des Lettres et des Beaux Arts de Belgique'te kütüphanesinde çok sayıda Doğu kaynaklı eser bulunmaktadır. Louvain Katolik Üniversitesi Institut Orientaliste de önemli bir uzmanlık kütüphanesine sahip olup şarkiyat ve İslâmiyat'la ilgili araştırmacılara hizmet vermektedir. Ayrıca diğer üniversitelerin ve çeşitli merkezlerin kütüphanelerinde de İslâmiyet'le ve müslüman toplumlarla ilgili eserler bulunmaktadır. Ülkede ayrıca İslâm ve müslüman toplumlarla ilgili çok sayıda araştırma merkezi faaliyet göstermekte, bu merkezler özellikle İslâmiyet'in ve müslümanların Belçika'da tanıtılmasında önemli rol oynamaktadırlar. Bunların başlıcaları şunlardır: Brüksel'de Centre d'Etudes et de Documentation sur le Proche-Orient, Centre Islamique et Culturel de Belgique, Centre de Sociologie de l'Islam, Mons'ta Centre d'Etudes et de Recherches Arabo-Islamiques, Louvain'de Centre d'Etudes et de Recherches sur le Monde Arabe Contemporain.

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akiki, *el-Müsteşrihün*, Kahire 1965, III, 1026-1032; İsmail Soysal — Mihin Eren, *Türk İncelemeleri Yapan Kuruluşlar*, Ankara 1977, s. 102-103; Bedevi, *Mevsâ'atü'l-müsteşrihün*, s. 209-211, 262; J. Coppens, "In Memoriam Mgr. Gonzague Ryckmans", *Bibliotheca Orientalis*, XXVI/5-6, Leiden 1969; E. Janssens, "Armand Abel: 1903-1973", *Correspondance d'Orient*, sy. 19-20, Paris 1971-72, s. 3-6; A. Destrée, "Armand Abel", *Boletin de la Asocacion Espanola de Orientalistas*, IX, Madrid 1973, s. 6-7.

DAVUT DURSUN

BELED SÜRESİ

(سورة البلد)

Kur'an-ı Kerim'in doksanıncı sûresi.

Bir adı da Lâ Uksimü olan bu sûre Mekke'de olup yirmi âyettir. Fâsılları (أودونو) harfleridir. Adını ilk iki âyetinde geçen "el-beled" kelimesinden almıştır. Beled veya belde sözlükte "şehir, memleket" mânalarına gelirse de burada Mekke şehri kastedilmektedir.

Beled sûresinde, mekânların en şerefli Mekke'ye yemin edilecek insanın zor ve çetin şartlar içinde dünyaya geti-